

# บารุค สปิโนซา

บารุค สปิโนซา (Baruch Spinoza) หรือ เบนดิกต์ สปิโนซา (Benedict Spinoza) เป็นครูและเป็นนักปรัชญาสัญชาติยิว เกิดที่เมือง

อัมสเตอร์ดัม (Amsterdam) ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 24 กันยายน ค.ศ. 1632 บิดามารดาเป็นยิวซึ่งถูกขับไล่ออกจากประเทศโปรตุเกส เพราะปัญหาเกี่ยวกับศาสนา



บารุค สปิโนซา  
(1632-1677)

## การศึกษา

สปิโนซาเข้าเรียนหนังสือครั้งแรกในโรงเรียนสำหรับเด็กชาวยิว ต่อมาภายหลังจึงไปเรียนในโรงเรียนของแฟรนส์ แวน เดน เอนด์ (Frans Van den Ende) บาทหลวงเยซูอิตซึ่งเป็นนักคิดอิสระ โรงเรียนแห่งนี้ตั้งขึ้นในเมืองอัมสเตอร์ดัม ใน ค.ศ. 1652 สปิโนซาไปอาศัยอยู่กับแฟรนส์ แวน เดน เอนด์ ระยะเวลาหนึ่ง ช่วยสอนหนังสือและศึกษาหา

ความรู้ไปด้วย และที่โรงเรียนแห่งนี้เองที่สปิโนซาเริ่มหลงใหลในปรัชญาของเรอเน เดสการ์ตส์ (Rene' Descartes)

## งานของสปิโนซา

งานที่สำคัญของสปิโนซา คือเอธิกา (Ethica : ordine geometrice demonstrata-Ethics : Demonstrated in the Geometry) งานชิ้นนี้

ของเขาไม่ได้กล่าวถึงเพียงจริยศาสตร์เท่านั้น แต่ได้กล่าวถึงเรขาคณิตด้วย โดยนำความคิดรวบยอดทางเรขาคณิต เช่นเรื่องบทกลับของ ทฤษฎีเรขาคณิต เรื่องสัจพจน์ (Axioms) มาอธิบายความคิดรวบยอดทางปรัชญาจริยศาสตร์ของเขาเพราะพื้นฐานที่แท้จริงนั้นสปีโนซาเป็น นักคณิตศาสตร์ สปีโนซาเห็นด้วยกับ เดสการ์ตส์ ในการทำความเข้าใจและความชัดเจนเกี่ยวกับการค้นหาความจริง สปีโนซากล่าวว่า “เหตุผลย่อมทำให้คนเราได้รับความรู้เกี่ยวกับความจริง” สำหรับสปีโนซาแล้ว “ความรู้” คือ “ความรักใน พุทธิปัญญาของพระเจ้า (the intellectual love of God)” เป็นรูปแบบสูงสุดของความชื่นชมพอใจ ส่วน “เหตุผล” เป็นแนวทาง และการตัดสินใจ

สปีโนซาเห็นด้วยกับเดสการ์ตส์ที่ว่า “ความหยั่งเห็นที่มีเหตุผล (Rational insight) ย่อมทำให้เราเข้าใจในสิ่งที่มีอยู่ในภาวะที่สมบูรณ์ (perfect being) ว่า พระเจ้าคืออะไร” สปีโนซา ปฏิเสธคำสอนของเดสการ์ตส์ที่ว่า “ภาวะที่สมบูรณ์คือพระเจ้า” เขาจึงปฏิเสธความเชื่อใน ศาสนายูดายของเขา สปีโนซามีความเห็นคล้าย ตามความเชื่อของฮอบบส์ (Hobbes) ที่ว่า “พระเจ้าเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ” พระเจ้าไม่ใช่ “บิดาแห่งสรรพสวรรค์” สปีโนซายังไม่เห็นด้วย กับเดสการ์ตส์ที่ว่า “ความคิดเป็นเรื่องของจิต (mind) ส่วนการแสดงออกเป็นเรื่องของร่างกาย” เขาเห็นว่า “ความคิดและการแสดงออกเป็นเรื่อง เดียวกันซึ่งมีต่อสิ่งเดียวกัน” ตัวอย่างง่ายๆ เรื่อง พระเจ้า “ถ้าพระเจ้าเป็นสิ่งไม่แน่นอนก็ไม่มีอะไร ในจักรวาลที่ไม่ใช่พระเจ้า ถ้าจักรวาลสมบูรณ์ พระเจ้าก็สมบูรณ์”

เมื่อสปีโนซาได้ศึกษาสิ่งต่างๆ มากขึ้น ผลของการศึกษาทำให้เขาเริ่มสงสัยและเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับลัทธิและพิธีกรรมของประชาชนชาวยิว และเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวคริสต์ การวิพากษ์วิจารณ์ของเขาเกี่ยวกับคัมภีร์ไบเบิล การดำเนินคดีเกี่ยวกับความเชื่อความคิดบางอย่างของคุณคดและข้อสังเกตเกี่ยวกับความหมายของ “พระเจ้า” กระทบต่อความรู้สึกของคนทั่วไปไม่เพียงแต่ ลัทธิยูดาย ออร์ทอดอกซ์ (Orthodox Judaism) เท่านั้น แต่รวมถึงคริสตชนด้วย ผู้นำชาวยิวเริ่ม หวั่นไหวและหวาดกลัว จึงพยายามให้สปีโนซา เก็บจำความคิดเหล่านั้นเอาไว้ แต่สปีโนซา ปฏิเสธผู้นำชาวยิวทั้งหลายจึงไม่คบหาสมาคม กับเขาอีกต่อไป

## บั้นปลายของชีวิต

สปีโนซาย้ายไปพำนักอยู่ ณ ชนบทเงียบๆ แห่งหนึ่งในตำบลริจส์เบิร์ก (Rijnsburg) ใน ค.ศ. 1660 หาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นครูสอนเด็ก ค.ศ. 1663 เขาย้ายไปอยู่เมืองวัวร์เบิร์ก (Voorburg) และค.ศ. 1670 ย้ายไปอยู่กรุงเฮก (Hague)

ผลงานทางด้านปรัชญาบางส่วนของสปีโนซาที่เพื่อนของเขาคนหนึ่งได้จัดพิมพ์ขึ้นนั้นผู้นำทางศาสนาสั่งห้ามอ่านและเผยแพร่ หลังจากที่ เขาถึงแก่กรรมด้วยโรคควินโรคเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1677 จึงมีผู้ตีพิมพ์ผลงานของเขาเรื่องเอธิกาออกมาเผยแพร่

นับเป็นเวลาร่วมศตวรรษหลังจากที่เขาถึงแก่กรรมที่ทุกคนไม่เห็นว่าเป็นปรัชญาจริยศาสตร์หรือจริยปรัชญา ของเขามีความสำคัญ ต่อมาภายหลังจึง ประจักษ์ว่ารูปแบบปรัชญาของสปีโนซาให้ความ

คิดรวบยอดเกี่ยวกับพระเจ้าได้อย่างชัดเจนจนถึง  
กันว่าเป็นความดีสูงสุด หรือความดีสุดท้าย (ul-  
timate good) สปิโนซาสอนไม่ให้คนเรา  
ประพฤติปฏิบัติไปตามกาลเวลาและสถานการณ์  
แต่ต้องประพฤติปฏิบัติตามความเที่ยงแท้แน่นอน  
ของพระเจ้า

## การนำมาใช้ในการให้การศึกษา

ปรัชญาจริยศาสตร์ของบาร์ค สปิโนซามี  
ประโยชน์เป็นอย่างมากต่อการศึกษาของเยาวชน  
ที่เขาสั่งสอนให้แต่ละคนประพฤติปฏิบัติตาม  
ความเที่ยงแท้แน่นอน ตามความเป็นจริง ตาม  
เหตุตามผลไม่ปล่อยกายปล่อยใจไปตามเวลาและ  
เหตุการณ์นั้นตรงกับหลักธรรมคำสอนบางส่วน  
ในพระพุทธศาสนาอยู่ไม่น้อยทีเดียว

วรวิทย์ วสันตรากร

## บรรณานุกรม

- Huxley, Julian, Sir & Others. **Growth of Ideas : Knowledge. Thought, Imagination.**  
New York : Doubleday, 1966.
- Shapp, Martha G. and Others. “Baruch Spinoza (1632-1677),”. **The New Book of  
Knowledge.** Vol. 17. New York : Grolier Inc. 1966.